

NEOMODERNISM

ART INQUIRY

RECHERCHES SUR LES ARTS

Volume XVIII (XXVII)

NEOMODERNISM

Łódź 2016

ART INQUIRY

Recherches sur les arts
Volume XVIII (XXVII)

Neomodernism

Łódzkie Towarzystwo Naukowe
Societas Scientiarum Lodziensis
90-505 Łódź, ul. M. Skłodowskiej-Curie 11, tel. (+48 42) 665 54 59 fax (+48 42) 665 54 64
Sales office (+48 42) 665 54 48, <http://sklep.ltn.lodz.pl>, www.ltn.lodz.pl, e-mail: biuro@ltn.lodz.pl

Editorial board of ŁTN:

Krystyna Czyżewska, Edward Karasiński, Wanda M. Krajewska (Editor-in-Chief), Henryk C. Piekarski, Jan Szymczak

Editorial board:

Roy Ascott, Sean Cubitt, Bohdan Dziemidok, Erkki Huhtamo, Ryszard Hunger, Krystyna Juszyńska, Małgorzata Leyko, Robert C. Morgan, Wanda Nowakowska (chair), Ewelina Nurczyńska-Fidelska, Krystyna Wilkoszewska, Anna Zeidler-Janiszewska

Editor-in-Chief:

Grzegorz Sztabiński

Editors:

Andrzej Bartczak, Ryszard W. Kluszczyński, Krzysztof Stefański

Editors of the volume:

Grzegorz Sztabiński, Paulina Sztabińska

Language Editors:

Alina Kwiatkowska, Andrew Tomlinson

Editorial Associate:

Paulina Sztabińska

Reviewer:

Michał Ostrowicki (Sidey Myoo)

Cover:

Grzegorz Laszuk

Graphic design:

Tomasz Budziarek

Edited with the financial support of the Faculty of Philosophy and History, University of Łódź

Indexed by CEEOL, EBSCOhost, CEJSH, ERIH Plus, Index Copernicus and Ministry of Science and Higher Education, ProQuest, SCOPUS.

Full-text articles are available online at www.ceeol.com, www.cejsh.icm.edu.pl and www.ibuk.pl.

Copyright by Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2016

ISSN 1641-9278 / e - ISSN 2451-0327

Print:

2K Łódź Sp. z o.o., ul. Płocka 53/45, www.2k.com.pl, 2k@2k.com.pl

The journal is originally an electronic publication

Wersja elektroniczna stanowi pierwotną wersję czasopisma

Printed circulation: 80 copies

CONTENTS

Introduction	7
ROMAN KUBICKI The Contemporary Dilemmas of Narcissus and Pygmalion. A Study of the Aesthetics of Life	9
ANNA SZYJKOWSKA-PIOTROWSKA Neo/modernism - philosophical awareness in art	23
KAROLINA JABŁOŃSKA Redefining the Concepts of the Avant-Garde as an Example of a Possible Return to Modernism	37
PIOTR SCHOLLENBERGER Lyotard's Libidinal Modernism	55
KAZIMIERZ PIOTROWSKI The Veer Towers of the New Modernism: Proceduralism or Timocracy?	67
BŁAŻEJ CIARKOWSKI Non-modern modernity? Neomodern architecture	87
EWA KUBIAK (Neo)modernist architecture of Madrid: between form and theory	99
JAKUB PETRI The Garden Cities of Katowice: A Study of Cityholia	127
ELCIN MARASLI The Muslim Question in a Polish City: A Critical Analysis of Joanna Rajkowska's Minaret (2009) and the Use of the City Space	145
PAULINA SZTABIŃSKA Performance art, performativity and the issue of neomodernism	161
ALEKSANDRA ŁUKASZEWICZ ALCARAZ Neomodernist Digital Painting	177

MAŁGORZATA OLSZA

The poetics of modernism in the graphic novel.

Chris Ware's Jimmy Corrigan as a neomodernist text 199

KORNELIA BOCZKOWSKA

Speeding Slowness: Neo-Modern Contemplative and Sublime Cinema

Aesthetics in Godfrey Reggio's Qatsi Trilogy 219

Notes on contributors 255

INTRODUCTION

NEOMODERNISM

The concept of “neomodernism” appearing in the statements of some contemporary artists and in critical texts on art has not yet become an object of more general theoretical reflection. It has received most attention from researchers on architecture and film, who have however understood it rather narrowly – as a return to the stylistics of the 1950s or 1960s in some current realizations. In this volume of “Art Inquiry. Recherches sur les arts” we propose to address the subject of neomodernism from a much broader perspective, taking into account various art disciplines and philosophical aspects of the issue.

The renewed interest in modernism can be traced to at least three sources. The first is Jürgen Habermas’s thesis of the “incompleteness” of the modernist project, dating back to the early 1980s. Contemporary artists are thus exploring the possibilities of its completion. Another inspiration has been the development of technology. Despite the critical debates in the recent decades, this development cannot be stopped. New technologies have an influence on art, which changes to accommodate them, inscribing itself in the modernist concept of progress. The third source of neomodernism is nostalgia, evident in the return to the stylistics of the first half of the 20th century. This tendency finds its expression not only in architecture and film, but also e.g. in contemporary design.

The above notes on neo-modernist tendencies obviously do not exhaust the whole subject. The concept deserves wider analysis and discussion, which we hope to inspire in this volume of „Art Inquiry”.

Grzegorz Sztabiński
Paulina Sztabińska

WSTĘP

Neomodernism

Pojęcie „neomodernizm” pojawiające się w wypowiedziach niektórych artystów współczesnych i w tekstach krytyków sztuki nie stało się dotąd przedmiotem ogólniejszej refleksji teoretycznej. Najwięcej uwagi poświęcili mu badacze architektury i filmoznawcy, ujmując jednak zagadnienie w sposób dość wąski – jako nawiązywanie w niektórych aktualnie realizowanych budynkach i filmach do stylistyki właściwej dla dzieł z lat 50. lub 60. W bieżącym tomie „Art Inquiry. Recherches sur les arts” problem neomodernizmu podjęty zostanie znacznie szerzej, z uwzględnieniem różnych dziedzin sztuki i filozoficznych aspektów zagadnienia.

Wśród aktualnych powodów zainteresowania modernizmem zauważalne są przynajmniej trzy motywacje. Pierwsza z nich odnosi się do pochodzącej z początku lat osiemdziesiątych koncepcji Jürgena Habermasa dotyczącej jego „niedopełnienia”. Rozważane są w związku z tym współczesne możliwości uzupełnienia projektu modernistycznego. Drugie podejście ma podstawę w nieprzerwanym rozwoju techniki. Niezależnie od formułowanych w ostatnich dekadach argumentów krytycznych, postępu tego nie da się zatrzymać. Nowe technologie mają wpływ na sztukę, która zmienia się ze względu na uwzględnianie ich, wpisując w ten sposób w swe przemiany modernistyczną koncepcję rozwoju. Trzeci zauważalny aspekt neomodernizmu ma charakter nostalgiczny i wyraża się w powrocie do stylistyk z I połowy XX wieku. Tendencja ta znajduje wyraz, obok architektury i filmu, np. we współczesnym wzornictwie przemysłowym (design).

Oczywiście zasugerowane tu odmiany występowania tendencji neomodernistycznej nie wyczerpują całego zakresu zagadnienia. Problem wymaga szerszej analizy i dyskusji, której poświęcony jest ten tom.

Grzegorz Sztabiński
Paulina Sztabińska

Roman Kubicki

Institute of Philosophy

Adam Mickiewicz University in Poznań

Academy of Fine Arts in Poznań

rokub@amu.edu.pl

THE CONTEMPORARY DILEMMAS OF NARCISSUS AND PYGMALION. A STUDY OF THE AESTHETICS OF LIFE

Abstract: This article presents two characters from the Greek mythology: Narcissus and Pygmalion. They are two different symbols of human destiny, who share a hyperactive attitude towards unreality/fiction. In their case, what exists loses the dispute over existence with what does not exist. Contrary to Narcissus, who is the victim of this dispute, Pygmalion is its beneficiary. Narcissus loses the dispute, because he is fulfilled in contemplation; Pygmalion wins, as he has managed to make his life a part of an aesthetic experience.

Keywords: fiction, culture, myth, nature, modernity, image, lust

WSPÓŁCZESNE ROZTERKI NARCYZA I PYGMALIONA. STUDIUM Z ESTETYKI ŻYCIA (streszczenie)

W artykule prezentuję dwie postaci greckiej mitologii: Narcyza i Pygmaliona. Są to dwa różne symbole ludzkiego losu, które łączy nadaktywny stosunek do nierzeczywistości/fikcji. W ich przypadku to co jest, przegrywa spór o istnienie z tym, czego nie ma. W przeciwieństwie do Narcyza, który jest ofiarą tego sporu, Pygmalion jest jego beneficjentem. Narcyz przegrywa, ponieważ spełnił się w kontemplacji; Pygmalion wygrywa, ponieważ udało mu się uczynić swoje życie częścią doświadczenia estetycznego.

Słowa kluczowe: fikcja, kultura, mit, natura, nowoczesność, obraz, pożądanie.

Anna Szykowska-Piotrowska

Fryderyk Chopin University of Music, Warsaw

ludoch@tlen.pl

NEO/MODERNISM – PHILOSOPHICAL AWARENESS IN ART

Abstract: We are confronting a major problem with naming the artistic and philosophical moment we have found ourselves in. It should be perceived as significant that the numerous names for the artistic and philosophical responses to modernity pose as their goal the end of post-modernism – as if they were to heal modernism of its disease. Therefore, there have appeared numerous names for “the now”: metamodernism, hypermodernism, remodelnism, transmodernism or neomodernism – to enumerate just some of the proposed ones. They position themselves in-between challenge and extension, providing a critique – but also constructive scenarios that appropriate certain themes and methods. The interplay of resistance and perpetuation is ambiguous in all these instances. Nevertheless, the general stance is that their emergence is an attempt to transgress modernism and postmodernism. The problem with neomodernism is already based on the problem with modernism and the unanswered, open questions inherited from it. We are probably living in a trap that we invented ourselves – an interpretation *ad infinitum*. We may argue, however, that the most important feature of modernist art is that it is philosophical. It has the all-questioning, anaesthetic character. It could be called self-awareness of art or iconoclasm of art. The gaze (seeing) and thinking become one, thought is in the forms. Neomodernism may be a better name for what is happening than the crisis of art.

Keywords: modernism, postmodernism, neomodernism, art, philosophy.

NEO/MODERNIZM - FILOZOFICZNA ŚWIADOMOŚĆ W SZTUCE (streszczenie)

Doświadczamy obecnie poważnego problemu związanego z nazwaniem artystycznego i filozoficznego momentu, w którym się znaleźliśmy. Znaczący wydaje się fakt, że liczne nazwy artystycznych i filozoficznych odpowiedzi na nowoczesność dają sobie za cel zakończenie postmodernizmu – tak jakby miały wyleczyć modernizm z jego choroby. Nazwy, które pojawiły się, aby opisać nasze “teraz” to: metamodernizm, hypermodernizm, remodelnizm, transmodernizm czy neomodernizm. Propozycje te stanowią zarazem krytykę jak i kontynuację dotychczasowych trendów. Każdorazowo dialektyczna gra pomiędzy oporem i kontynuacją jest wieloznaczna i skomplikowana. Jednakże ich pojawienie się w sposób ogólny można wiązać z przekraczaniem modernizmu i postmodernizmu. Problem z neomodernizmem oparty jest na nierozwiązanym problemie z modernizmem; odziedziczone zostają te same pytania. Wygląda na to, że żyjemy w pułapce, którą sami wymyśliśmy, jest nią interpretacja *ad infinitum*. Można argumentować, że najważniejszą cechą modernistycznej sztuki jest jej filozoficzność, podający wszystko w wątpliwość anestetyczny charakter. Można nazwać ową filozoficzność samoświadomością sztuki lub jej ikonoklastycznością. Wzrok (patrzenie) i myślenie stają się jednym, myśl zawiera się w formach. Być może neomodernizm to lepsza nazwa na to co obecnie się dzieje niż “kryzys”.

Słowa kluczowe: modernizm, postmodernizm, neomodernizm, sztuka, filozofia.

Karolina Jabłońska

Institute of Fine Arts

Jan Kochanowski University in Kielce

karolinaejablonska@gmail.com

REDEFINING THE CONCEPTS OF THE AVANT-GARDE AS AN EXAMPLE OF A POSSIBLE RETURN TO MODERNISM

Abstract: The paper is an attempt to demonstrate that expanding the definition of the terms relating to 20th century art makes it possible to return it to modernism. Such an approach is possible in relation to the issues that were topical both before the avant-garde and in postmodernism. This analysis was inspired mainly by the inconsistency of the views on the avant-garde content, further expanded by postmodern theories. Pluralism, both modernist and postmodernist, does not preclude references to the modernist ideas in contemporary scholarship.

I have based my reflections on the issue of autonomy in avant-garde art. The multidimensional character of this concept and the transformation of its scope in the 20th century, as well as the 20th-century pluralization of theories, directions and concepts makes it possible to analyze the problem from different perspectives, visible today from the post-postmodern perspective. Starting from the views of Immanuel Kant and Friedrich Schiller, I take into account the views of theoreticians as well as artists.

Taking into account the many meanings and contexts in which terms are used in modernism and postmodernism provides an opportunity to reexamine them. It also allows us, as I have demonstrated, to verify some of the views on the avant-garde, such as the notion of the end of art, the tendency of the avant-garde art to self-destruct, or the association of high art with hermeticism and elitism. It also validates the discussion on neomodernism.

Keywords: avant-garde, autonomy of art, art of the 20th century, neomodernism.

REDEFINICJA POJĘĆ AWANGARDY JAKO PRZYKŁAD MOŻLIWOŚCI POWROTU DO MODERNIZMU (streszczenie)

W tekście tym staram się wykazać, że rozszerzenie definicji pojęć odnoszących się do sztuki w XX w. pozwala na powrót do modernizmu. Podejście takie jest możliwe w odniesieniu do tych zagadnień, które aktualne były zarówno przed awangardą, jak i w postmodernizmie. Do analizy takiej skłania przede wszystkim niespójność poglądów na awangardowe treści, pogłębiona teorią postmodernistycznymi. Pluralizm, zarówno modernistyczny, jak i postmodernistyczny, nie wyklucza jednak możliwości odniesienia się we współczesnej nauce do idei modernistycznych.

Swoje rozważania przeprowadzam na przykładzie zagadnienia autonomii w sztuce awangardowej. Wieloaspektowość tego pojęcia i transformacja jego zakresu w XX w., przy jednoczesnej dwudziestowiecznej pluralizacji teorii, kierunków i pojęć pozwala na przeanalizowanie tego problemu z różnych perspektyw, które dziś, z popostmodernistycznej pozycji, są widoczne. Wychodząc od poglądów Immanuela Kanta i Fryderyka Schillera, biorę pod uwagę poglądy zarówno teoretyków, jak i artystów.

Uwzględnienie wielu znaczeń i kontekstów, w których pojawiają się pojęcia występujące w modernizmie i postmodernizmie daje możliwość ponownego odniesienia się do nich. Pozwala również, jak wykazuję, na weryfikację niektórych poglądów dotyczących awangardy m.in. tezy o końcu sztuki, o tendencji sztuki awangardowej do samounicestwienia, związanie sztuki wysokiej z hermetyzmem i elitaryzmem. Upoważnia także do mówienia o neomodernizmie.

Słowa kluczowe: awangarda, autonomia sztuki, sztuka XX wieku, neomodernizm.

Piotr Schollenberger

Institute of Philosophy, University of Warsaw

piotr.schollenberger@uw.edu.pl

LYOTARD'S LIBIDINAL MODERNISM

Abstract: The article discusses Jean-François Lyotard's conception of modernist-postmodernist shift and its dynamics in the light of Lyotard's studies concerning the energetic, libidinal potential of art and artistic structure (or apparatus, *dispositive*). According to Lyotard, the postmodern would constitute a continuous "quasi-analytical" process of exploration of the elements "repressed" by the modernist project in a struggle to gain freedom from the mechanism of repetition. Only in such context will we be able to draw some serious artistic consequences from his analysis of the cultural and philosophical changes. The second part of the article focuses on Lyotard's book *The Assassination of Experience by Painting, Monory* devoted to the French hyperrealist painter Jacques Monory with whom Lyotard collaborated in the late 1970s. The book was described by Lyotard as the "contribution of the paintings of Jacques Monory to the understanding of the libidinal set-up, and vice versa".

Keywords: Jean-François Lyotard, Jacques Monory, modernism, postmodernism, libidinal apparatus, hyperrealism.

MODERNIZM LIBIDINALNY LYOTARDA (streszczenie)

W artykule została przedstawiona koncepcja autorstwa Jean-François Lyotarda dotycząca przełomu modernistyczno-postmodernistycznego w kontekście studiów Lyotarda nad energetycznym, libidinalnym potencjałem sztuki i struktury artystycznej (bądź artystycznego urządzenia, *dispositive*). Wedle Lyotarda, postmodernizm wytwarza ciągle "quasi-analityczny" proces umożliwiający badanie elementów "zrepresjonowanych" przez projekt modernistyczny w celu wyzwolenia się od mechanizmów powtórzenia. Jedynie w takim kontekście uda się wywieść poważne artystyczne konsekwencje z analizy zmian kulturowych przedstawionych przez filozofa. W drugiej części artykułu skupiam się na książce Lyotarda poświęconej francuskiemu hiperrealistycznemu malarzowi Jacques'owi Monory, z którym współpracował w latach 1970-tych. Lyotard w książce *The Assassination of Experience by Painting, Monory* opisał "wkład dzieł malarskich Jacques'a Monory w rozumienie urządzeń libidinalnych i vice versa".

Słowa kluczowe: Jean-François Lyotard, Jacques Monory, modernizm, postmodernizm, urządzenie libidinalne, hiperrealizm.

Kazimierz Piotrowski

Władysław Strzemiński Academy of Fine Arts in Łódź

kazimierz.piotrowski@neostrada.pl

THE VEER TOWERS OF THE NEW MODERNISM: PROCEDURALISM OR TIMOCRACY?

Abstract: Veer Towers (2010) – one of the architectural works designed by Helmut Jahn – is here only a good allegory of the healthy scepticism after 9/11, regarding the new modernism. They may be seen as being iconologically linked with the philosophical question of its founding, namely, with the reasons for its perception as new in relation to the historical modernism. To this end, it is first necessary to consider the concept of the end of modernity. We can argue that, contrary to the claims of Gianni Vattimo, postmodernism can be viewed as a necessary development or return of modernism, which is primarily the mission of the post-Kantian proceduralism of Jürgen Habermas. However, a major role in the proposed strategy for the sustainable inclusion of the Other should be again played by anger, as suggested by Peter Sloterdijk. Must then the new – contortive or loose – modernism veer into another disaster? Will this attempt to control resentments – such as the anger of the political Islam – force a turn to some timocracy well-known from the past, if proceduralism is in fact only a tortuously delayed voluntarism or quasi-occasionalism?

Keywords: anger, new modernism, proceduralism, public reason, timocracy.

VEER TOWERS NOWEGO MODERNIZMU: PROCEDURALIZM CZY TYMOKRACJA? (streszczenie)

Veer Towers (2010) – jedno z architektonicznych dzieł zaprojektowanych przez Helmuta Jahna – jest tu tylko dobrą alegorią zdrowego sceptycyzmu po 11 IX 2001 roku, odnoszącym się do problemu nowego modernizmu, który musimy ikonologicznie powiązać z filozoficzną kwestią jego *ugruntowania*, mianowicie z uzasadnieniem możliwości tego, co w nim *nowe* w stosunku do modernizmu historycznego. W tym celu należy rozważyć najpierw koncept *końca nowoczesności*. Jeśli wykażemy, że wbrew Gianniemu Vattimo zaistniały warunki, by ponowoczesność wkomponować w konieczny *rozwój* czy *powrót* modernizmu, który byłby głównie misją postkantowskiego proceduralizmu Jürgena Habermasa, to i tak główną rolę Innego ponownie musi tu odegrać gniew, jak zasugerował Peter Sloterdijk. Czy wówczas nowy – *skręcający* czy *poluzowany* – modernizm nie *zbczy* ku kolejnej katastrofie? Czy jego próba zapanowania nad resentymentami – na przykład gniewem politycznego islamu – wymusi *skręt* ku jakiejś znanej z przeszłości tymokracji, jeśli proceduralizm to faktycznie tylko *pokrętnie* odwlekany woluntaryzm czy quasi-okazjonalizm?

Słowa kluczowe: gniew, nowy modernizm, publiczny rozum, proceduralizm, tymokracja.

Błażej Ciarkowski

Department of History of Art, University of Łódź

bciarkowski@uni.lodz.pl

NON-MODERN MODERNITY? NEOMODERN ARCHITECTURE

Abstract: Neo-modernism, as both a philosophical and an architectural current, evolved as a critical response to postmodernism, the movement described by Agnes Heller as “neither conservative, nor revolutionary, nor progressive”. At the same time, neo-modernism adopted some post-modernist assumptions, resulting from the criticism of the modernist movement.

Rem Koolhaas emphasized that although contemporary architecture is clearly inspired by modernist aesthetics, it has little in common with the two major attributes of the modern movement - opposition towards context and towards history. Thus, neo-modernism can be described as “unmodern modernity”. According to Jürgen Habermas, being modern is closely related to being free of external axioms. Neo-modernism appears rather to be another form of eclecticism or “a strategy without an aim”, than a new modern movement.

Keywords: architecture, modernism, neo-modern architecture, modernity, eclecticism, Jürgen Habermas.

NIENOWOCZESNA NOWOCZESNOŚĆ? NEOMODERNIZM W ARCHITEKTURZE (streszczenie)

Neomodernizm, zarówno jako kierunek filozoficzny, jak i nurt w architekturze, zrodził się jako krytyczna odpowiedź na postmodernizm, zdefiniowany jako ruch nadmiernie pluralistyczny, który sam w sobie nie jest „ani konserwatywny, ani rewolucyjny, ani postępowy”. Jednocześnie przyjął niektóre z postmodernistycznych założeń wynikających bezpośrednio z krytyki ruchu nowoczesnego.

Rem Koolhaas słusznie zwracał uwagę, że współcześni architekci chętnie sięgają ku modernistycznym wzorcom zapominając jednocześnie o dwóch immanentnych cechach ruchu nowoczesnego w architekturze - akontekstualności i ahistoryczności. Neomodernizm może zatem być określony mianem „nienowoczesnej nowoczesności”. Zgodnie z koncepcją Jurgena Habermasa, bycie nowoczesnym jest ściśle związane z odrzuceniem zewnętrznych pewników. Neomodernizm jawi się raczej jako kolejne oblicze eklektyzmu, „strategia bez ostatecznego celu”, niż nowy ruch nowoczesny.

Słowa kluczowe: architektura, modernizm, neomodernizm, nowoczesność, eklektyzm, Jürgen Habermas.

Ewa Kubiak

Department of History of Art, University of Łódź

lalibela@tlen.pl

(NEO)MODERNIST ARCHITECTURE OF MADRID: BETWEEN FORM AND THEORY

Abstract: In the beginning of the 21st century, a number of buildings with neomodernist elements were erected in Madrid. Modernist theory of forms should be juxtaposed with such residential buildings as *Mirador* (2005) and *Celosia* (2009) in the district of Sanchinarro, which were designed by the renowned Dutch office MVRDV in collaboration with the Spanish architect Blanca Lleó. Equally notable are the achievements of the Madrid-based architectural office, A-Cero (Joaquín Torres and Rafael Llamazares). Its main activity focuses on designing residential buildings: both entire complexes and individual houses (*Vivienda 10*, *Moka House*). The paper will not only present some of such buildings, but also the context of their creation, both in the formal and ideological terms. It is also worth considering the theoretical reflection on architecture whose authors are the architects themselves. The most interesting of them not only design, but also seek to present their artistic philosophy, in which we can find many neomodernist threads.

Keywords: contemporary architecture, Madrid, modernism, neomodernism, postmodernism.

(NEO)MODERNISTYCZNA ARCHITEKTURA MADRYTU: POMIĘDZY FORMĄ I TEORIĄ (streszczenie)

Na początku XXI wieku w Madrycie powstało wiele obiektów architektonicznych, w których można odnaleźć elementy neomodernistyczne. Warto do teorii i form modernistycznych odnieść chociażby słynne budynki mieszkalne *Mirador* (2005) i *Celosia* (2009) w dzielnicy Sanchinarro, które zostały zaprojektowane przez znaną holenderską firmę MVRDV we współpracy z hiszpańską architektką Blanką Lleó. W Madrycie działa także biuro architektoniczne *A-Cero* (Joaquín Torres i Rafael Llamazares). Jego główna działalność koncentruje się na projektowaniu budynków mieszkalnych - zarówno całych zespołów, jak i indywidualnych domów jednorodzinnych (*Vivienda 10*, *Moka House*). Poza zaprezentowaniem opisywanych obiektów ważny jest także kontekst ich powstania, zarówno w aspekcie formalnym jak i ideowym. Istotna wydaje się również teoretyczna refleksja na temat architektury, której autorami są sami architekci. Najślyniejsi nie tylko projektują, ale starają się także przedstawić swoją filozofię artystyczną, w której możemy doszukać się wielu neomodernistycznych wątków.

Słowa kluczowe: architektura współczesna, Madryt, modernizm, neomodernizm, postmodernizm.

Jakub Petri

Department of Aesthetics, Faculty of Philosophy

Jagiellonian University

jakub.petri@uj.edu.pl

THE GARDEN CITIES OF KATOWICE: A STUDY OF CITYHOLIA

Abstract: Today we are witnessing some sudden changes concerning the perception of the urban space in Poland. The social and spatial consequences of the processes of rapid and chaotic development and transformation of the cities during the last two decades have been thoroughly investigated and criticized by the specialists from the fields of architecture, sociology and philosophy, and even covered in some recent popular bestseller books. It is thus not an exaggeration to state that the quality of the urban space is becoming an increasingly important issue for many Poles. It is striking, however, that the mentioned scholarly work offers more criticism than positive, innovative solutions for the future. It seems to be concentrated more on the defense of the modernist architectural heritage, the preservation of modernist urban developments and inventing new functions for old modernist buildings than creating ideas for the urban spaces of the future. The local Silesian context seems to fit perfectly into this pattern.

Keywords: garden, city, space, modernism, Silesia.

KATOWICKIE MIASTA – OGRODY: STUDIUM MIASTOCHOLII (streszczenie)

Jesteśmy współcześnie świadkami burzliwej debaty poświęconej przestrzeni miejskiej w naszym kraju. Jej efektem jest zarówno szeroka zmiana społeczna dotycząca postrzegania roli planowania miejskiego w codziennym życiu jak i intensywny rozkwit wyspecjalizowanego dyskursu w tej kwestii. Jakkolwiek, ten ostatni zdaje się zaskakująco często rozwijać w kierunku obrony modernistycznego dziedzictwa w architekturze i planowaniu miejskim przy równoczesnej krytyce rozwiązań współczesnych. Kontekst śląski nie jest w tej mierze odosobniony. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie roli jaką pełnią pre-modernistyczne i modernistyczne modele urbanistyczne w powstaniu i realizacji idei Katowic jako miasta – ogrodów.

Słowa kluczowe: ogród, miasto, przestrzeń, modernizm, Śląsk.

Elcin Marasli

Graduate School for Social Research

Institute of Philosophy and Sociology, Polish Academy of Sciences, Warsaw

elcinmarasli@gmail.com

THE MUSLIM QUESTION IN A POLISH CITY: A CRITICAL ANALYSIS OF JOANNA RAJKOWSKA'S MINARET (2009) AND THE USE OF THE CITY SPACE

Abstract: The structural transformation of the Habermasian public sphere from the salons to the streets is directly related to understanding the boundaries of the city and the dynamics among its inhabitants today. The process of “transnationalization” via the mass media results in further “deterritorialization”, which brings with it the ambivalence of locality and universality within the same city. As the “counter-publics” continue to lack material means to rational-critical debate in envisioning the links between the city and its inhabitants, questions remain on what institutional arrangements can best facilitate participatory parity among the citizens. Joanna Rajkowska’s *Minaret* (2009-2011) bears a critical relationship to the city of Poznań as a site of play upon heritage, time-space relations, as well as religion. Who is the city really for – the inhabitant, the investor... the artist? Following Lefebvre’s definition and work conducted by such organizations as the UN-Habitat (2005), “the right to the city” suggests that all urban dwellers are equal participants. Does Rajkowska’s *Minaret* employ the best means that can ignite counter-public mobilization for Muslim minorities in Poznań, or does it simply make itself a victim to the postmodern Other?

Keywords: contemporary public art, contemporary Polish artists, cultural heritage, public sphere, city space, minorities.

KWESTIA MUZUŁMAŃSKA W POLSKIM MIEŚCIE: KRYTYCZNA ANALIZA MINARETU (2009) JOANNY RAJKOWSKIEJ I WYKORZYSTANIA PRZESTRZENI MIEJSKIEJ (streszczenie)

Strukturalna transformacja Habermasowskiej sfery publicznej z salonów na ulice jest bezpośrednio związana ze zrozumieniem granic miasta i dynamiki zachodzącej pomiędzy jego mieszkańcami. Proces „transnacionalizacji” poprzez mass media skutkuje dalszą „deterytorializacją”, która niesie ze sobą ambiwalencję jednoczesnej lokalności i uniwersalności w ramach jednego miasta. Ponieważ „kontr-publiczności” (*counter-publics*) nadal nie dysponują środkami materialnymi umożliwiającymi racjonalną i krytyczną debatę dotyczącą wizji łączących miasto i jego mieszkańców, pozostaje pytanie, jakie rozwiązania instytucjonalne mogą najsprawniej ułatwić zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do uczestnictwa. W *Minarecie* Joanny Rajkowskiej (2009-2011) widać silne związki z Poznaniem jako miejscem gry dziedzictwem historycznym, relacjami czasu i przestrzeni, a także religią. Dla kogo jest miasto: dla mieszkańca, dla inwestora, czy... dla artysty? W myśl definicji Lefebvre’a oraz działań podejmowanych przez takie organiza-

cje, jak UN-Habitat (2005), „prawo do miasta” oznacza, że wszyscy mieszkańcy miasta są jego uczestnikami w równym stopniu. Czy *Minaret* Rajkowskiej używa najlepszych środków, które mogą zainicjować kontr-publiczną mobilizację mniejszości muzułmańskich w Poznaniu, czy też po prostu staje się ofiarą postmodernistycznego Innego?

Słowa kluczowe: współczesna sztuka publiczna, współczesna polska artystka, dziedzictwo kulturowe, sfera publiczna, przestrzeń miejska, mniejszość.

* With special thanks to Weronika Boruc for the Polish translation of the abstract.

Paulina Sztabińska

Department of History of Art, University of Łódź

paulina.sztabinska@uni.lodz.pl

PERFORMANCE ART, PERFORMATIVITY AND THE ISSUE OF NEOMODERNISM

Abstract: Body art and performance art are often discussed together, and even identified as the same thing. A careful analysis of these artistic trends and the accompanying theoretical commentary tends, however, to highlight their differences. Body art turns out to be a phenomenon manifesting significant similarity to the modernist conception of art in the spirit similar to the concept of Clement Greenberg, while performance art largely rejects these assumptions. Performative aesthetics developed by Erika Fischer-Lichte on the one hand stems from challenging modernist artistic essentialism, but on the other emphasizes the role of “the radical concept of presence” of the artist.

The article presents a detailed analysis of two new creative achievements of Marina Abramović, the artist associated both with body art and performance art: *Seven Easy Pieces* (2005) and *The Artist is Present* (2010). The indicated ambiguity of performance art has been radicalized in their case. They combine the modernist emphasis on authenticity, presence, and essentialism with the postmodern penchant for citing. The phenomenon of pastiche described by Frederic Jameson has been transformed in such a way that it is no longer empty but takes over the whole of the performer's self.

The term “neomodern” is used today in a variety of meanings. The issues discussed in the article suggest the possibility of understanding it as overcoming the oppositions characteristic of modernism and postmodernism, while maintaining some of the features of these two trends regarding their respective approaches to art.

Keywords: body art, performance art, performativity, modernism, postmodernism, neomodernism, Marina Abramović.

PERFORMANCE ART I PERFORMATYWNOŚĆ A PROBLEM NEOMODERNIZMU (streszczenie)

Sztuka ciała i performance art często omawiane są łącznie, a nawet utożsamiane. Uważna analiza tych tendencji artystycznych oraz towarzyszących im komentarzy teoretycznych skłania jednak do zaznaczenia dzielących je różnic. Body art okazuje się wówczas zjawiskiem wykazującym istotne związki z modernistycznym pojmowaniem sztuki w duchu zbliżonym do koncepcji Clementa Greenberga, natomiast performance art założenia te w znacznym stopniu odrzuca. Także estetyka performatywna rozwijana przez Erikę Fischer-Lichte z jednej strony wywodzi się z zakwestionowania modernistycznego esencjalizmu artystycznego, choć jednocześnie akcentuje rolę „radykalnej koncepcji obecności” artysty.

W artykule szczegółowej analizie poddane zostały dwa nowe dokonania twórcze Mariny Abramović, artystki łączonej zarówno ze sztuką ciała i performance art: *Seven Easy Pieces* (2005) oraz *The Artist is Present* (2010). Wskazana niejednoznaczność performance art została w nich zradykalizowana. Łączą one modernistyczne zaakcentowanie autentyczności, obecności, esencjalizmu z postmodernistycznym cytowaniem. Opisywane przez Frederica Jamesona zjawisko pastiszu przekształcone zostało w taki sposób, że przestaje on być pusty, a przejmuje pełnię „ja” performerera.

Pojęcie „neomodernizm” używane jest dziś w różnych znaczeniach. Omówiona w artykule problematyka sugeruje możliwość pojmowania go jako przekroczenia opozycji właściwych dla modernizmu i postmodernizmu, przy jednoczesnym zachowaniu pewnych cech obu tych nurtów myślenia o sztuce.

Słowa kluczowe: body art, performance art, performatywność, modernizm, postmodernizm, neomodernizm, Marina Abramović.

Aleksandra Łukaszewicz Alcaraz

Temple University, Philadelphia, USA

Academy of Art in Szczecin, Poland

aleksandra.lukaszewicz.alcaraz@akademiasztuki.eu

NEOMODERNIST DIGITAL PAINTING

Abstract: Since the beginning of the 21st century we can observe a kind of revival of specifically modernist features, characteristics, and aims in the art practice which focuses on creating images. I presume that digital painting is neomodernist in its essence, and in the present article I will try to demonstrate that it can be understood within the characteristics of modernism, as Clement Greenberg has defined them. Digital painting continues to question the medium used by the critical investigation, by focusing on the flatness and on the aesthetic features devoid of any representational sense, and by its drive to touch the untouchable and present the unrepresentable - that is the absolute. As a case study, I present the works of the Polish artist Zbigniew Romanczuk and the Turkish artist Yaman Kayihan, who represent two different ways of creating digital paintings.

Keywords: digital painting, geometric abstraction, modernism, postmodernism, neomodernism, aesthetic values, medium, technologies.

NEOMODERNISTYCZNY CHARAKTER MALARSTWA CYFROWEGO (streszczenie)

Od początku XXI wieku obserwujemy odrodzenie specyficznych cech modernizmu w praktyce artystycznej zorientowanej na tworzenie obrazów. Twierdzę, że cyfrowe malarstwo jest w swojej istocie neomodernistyczne i w poniższym artykule postaram się wykazać, że można je rozumieć w kontekście charakterystyki modernizmu przedstawionej przez Clementa Greenberga. Cyfrowe malarstwo nadal podchodzi w sposób krytyczny do swojego medium, koncentrując się na płaskości i cechach estetycznych pozbawionych znaczenia przedstawieniowego, starając się dotknąć niedotykalne i przedstawić nieprzedstawialne - czyli Absolut. Jako studium przypadku posłużę się pracami polskiego artysty Zbigniewa Romańczuka oraz tureckiej artystki Yaman Kayihan, którzy prezentują dwa różne podjęcia do tworzenia cyfrowych obrazów malarskich.

Słowa kluczowe: malarstwo cyfrowe, abstrakcja geometryczna, modernizm, postmodernizm, neomodernizm, wartości estetyczne, medium, technologie.

Małgorzata Olsza

Faculty of English, Adam Mickiewicz University in Poznań

molsza@wa.amu.edu.pl

THE POETICS OF MODERNISM IN THE GRAPHIC NOVEL. CHRIS WARE'S JIMMY CORRIGAN AS A NEOMODERNIST TEXT

Abstract: The present article seeks to analyze aspects of modernist poetics contributing to the unique, essentially neomodernist, aesthetics in Chris Ware's 2000 graphic novel *Jimmy Corrigan: The Smartest Kid on Earth*. Particular emphasis is placed on three aspects: (i) the status of the graphic novel as mass product/work of art in the context of Walter Benjamin's concept of "aura"; (ii) modernist architecture, and (iii) the modernist concept of time as non-linear and "subjective." First, I will address Benjamin's notion of "aura" and its importance for modernist aesthetics, which will allow me to analyze Chris Ware's explorations of the tensions between the mechanic and the unique. Next, I will turn to the role of modernist architecture in *Jimmy Corrigan*, which functions in the story as a sign of progress and is incorporated into the graphic novel's sequential structure. Finally, I will examine the notion of time present in the graphic novel and its links with modernist Bergsonian ideas of "duration." Ultimately, it will be demonstrated how Chris Ware adapts modernist techniques and themes into the genre of the graphic novel and thus complicates the graphic novel's postulated status of a postmodern text, proving that the poetics of modernism is a vital component of the contemporary poetics of the graphic novel.

Keywords: neomodernism, modernism, graphic novel, comics, Chris Ware, *Jimmy Corrigan*.

POETYKA MODERNIZMU W POWIEŚCI GRAFICZNEJ. JIMMY CORRIGAN CHRISA WARE'A JAKO TEKST NEOMODER- NISTYCZNY. (streszczenie)

Artykuł skupia się na analizie aspektów modernistycznej poetyki w powieści graficznej Chrisa Ware'a pt. *Jimmy Corrigan: The Smartest Kid on Earth* (2000). Poruszone zostaną w szczególności trzy problemy: (i) status powieści graficznej jako produktu kultury masowej / dzieła sztuki w kontekście koncepcji „aury” dzieła sztuki Waltera Benjamina; (ii) modernistyczna architektura; oraz (iii) modernistyczna koncepcja subiektywnego postrzegania czasu. Punktem wyjścia dla pierwszego problemu jest omówienie pojęcia „aura” Benjamina oraz jego znaczenia dla modernistycznej estetyki, co pozwoli na analizę eksperymentów Chrisa Ware'a ze statusem powieści graficznej jako dzieła kultury popularnej i elitarnej, w szczególności pod względem formatu książki i stylu rysowania. Następnie opisana zostanie rola architektury modernistycznej w *Jimmy Corriganie*. Architektura w analizowanej powieści graficznej jest prezentowana jako symbol nowoczesności oraz internalizowana jako struktura organizująca sekwencyjnej sztuki opowiadania. Ostatnim z analizowanych aspektów jest pojęcie czasu i jego prezentacja w powieści graficznej,

która jest ściśle związana z modernistyczną ideą *durée* Henri Bergsona. Analiza powyższych trzech aspektów wykaże, jak Chris Ware adaptuje techniki modernistyczne na potrzeby powieści graficznej, a tym samym problematyzuje postulowany status powieści graficznej jako tekstu post-modernistycznego, dowodząc, że poetyka modernizmu jest istotnym elementem współczesnej poetyki powieści graficznej.

Słowa kluczowe: neomodernizm, modernizm, powieść graficzna, komiks, Chris Ware, *Jimmy Corrigan*.

Kornelia Boczkowska

Faculty of English

Adam Mickiewicz University in Poznań

kboczkowska@wa.amu.edu.pl

SPEEDING SLOWNESS: NEO-MODERN CONTEMPLATIVE AND SUBLIME CINEMA AESTHETICS IN GODFREY REGGIO'S QATSI TRILOGY

Abstract: The article analyzes the various ways in which Godfrey Reggio's experimental documentary films, *Koyaanisqatsi* (1982), *Powaqqatsi* (1988) and *Naqoyqatsi* (2002), tend to incorporate narrative and visual conventions traditionally associated with neo-modern aesthetics of slow and sublime cinema. The former concept, defined as a "varied strain of austere minimalist cinema" (Romney 2010) and characterized by the frequent use of "long takes, de-centred and understated modes of storytelling, and a pronounced emphasis on quietude and the everyday" (Flanagan 2008), is often seen as a creative evolution of Schrader's transcendental style or, more generally, neo-modernist trends in contemporary cinematography. Although predominantly analyzed through the lens of some common stylistic tropes of the genre's mainstream works, its scope and framework has been recently broadened to encompass post-1960 experimental and avant-garde as well as realistic documentary films, which often emphasize contemplative rather than slow aspects of the projected scenes (Tuttle 2012). Taking this as a point of departure, I argue that the *Qatsi* trilogy, despite being classified as largely atypical slow films, relies on a set of conventions which draw both on the stylistic excess of non-verbal sublime cinema (Thompson 1977; Bagatavicius 2015) and on some formal devices of contemplative cinema, including slowness, duration, anti-narrative or Bazinian Realism. In particular, the images' evocative oscillation between nostalgic neo-modernist natural and technological sublime might stem from its employment of extended shot duration subjected to slow motion as well as panoramic, accelerated and long panning shots enhanced by the atmospheric scores of Philip Glass.

Keywords: American experimental documentary film, neo-modern aesthetics, slow and contemplative cinema, sublime cinema, Godfrey Reggio, *Qatsi* Trilogy.

PĘDZĄCA POWOLNOŚĆ: NEOMODERNISTYCZNA ESTETYKA KONTEMPLACYJNEGO I WZNIOSŁEGO KINA W TRYLOGII QATSI/ GODFREY'A REGGIO (streszczenie)

Przedmiotem artykułu jest próba przedstawienia i analizy wybranych środków artystycznych wykorzystanych w eksperymentalnych filmach dokumentalnych Godfrey'a Reggio, *Koyaanisqatsi* (1982), *Powaqqatsi* (1988) i *Naqoyqatsi* (2002), tradycyjnie związanych z estetyką tzw. kina wolnego (slow cinema) oraz wzniosłego (sublime cinema). Nurt *slow*-kina, definiowany jako

“różnorodny gatunek ascetycznego kina minimalistycznego” (Romney 2010) i charakteryzujący się częstym użyciem “długich ujęć, zredukowanych i powściągliwych modułów narracji, oraz ekspozycją ciszy i codzienności” (Flanagan 2008), jest często postrzegany jako kreatywna ewolucja stylu transcendentalnego Schradera lub, szerzej, tendencji neomodernistycznych we współczesnej kinematografii (Syska 2014). Chociaż atrybuty tejże stylistyki analizowane jest głównie w dziełach wiodących przedstawicieli gatunku, takich jak Tarkowski, Bergman, Bresson, Antonioni czy też Sokurov, ich obecność dostrzegana jest również w eksperymentalnym, awangardowym oraz realistycznym filmie dokumentalnym (Flanagan 2012), który w większym stopniu kładzie nacisk na kontemplacyjne aniżeli wolne aspekty ukazywanych scen i motywów (Tuttle 2012). Tymczasem analiza materiału filmowego autorstwa Reggio pod względem ww. cech gatunkowych może prowadzić do wniosku, iż trylogia *Qatsi*, będąca atypowym przykładem slow-kina, dosyć wyraźnie wykorzystuje konwencje oparte zarówno na stylistycznym nadmiarze wzniosłego kina niewerbalnego (Thompson 1977; Bagatavicius 2015), jak i walorach kina kontemplacyjnego, takich jak spowolnione tempo, trwanie, anty-narracja czy też realizm typu Bazinowskiego.

Słowa kluczowe: filmowy neomodernizm, wolne kino, wzniosłe kino, amerykański eksperymentalny film dokumentalny, Godfrey Reggio, trylogia *Qatsi*.